

NABÍDKA AKTIVIT PRO STŘEDNÍ ŠKOLY

Filosofický ústav AV ČR

Slovo úvodem

Postavení Filosofického ústavu AV ČR (FLÚ) coby výzkumného pracoviště neuniverzitního typu a největšího pracoviště Akademie věd ČR v oblasti humanitních a společenských věd jej předurčuje k poslání komunikovat s odbornou i širší veřejností otázky veřejného zájmu, vyjadřovat se k aktuálním společenským tématům a podporovat tak rozvoj kritického myšlení.

Široký vědecký záběr FLÚ zahrnuje rozmanité oblasti **filosofie**, její **historie**, jakožto i příbuzných humanitních oborů (např. **klasických a medievistických studií, etiky, kmenologie, teorie vědy, sociálních věd** apod.). Od specifické pozice filosofie v lidském poznání se odvíjí i nelehká úloha představit její povahu širší veřejnosti.

V rámci popularizace vědy je ve FLÚ kladen důraz na prohloubení **kontaktů se středními školami** humanitního zaměření s cílem napojit ústav na studenty s vizí jejich potenciálního zapojení do vědecké práce v širěji koncipovaném oboru filosofie. Počet zájemců o studium filosofie na vysokých školách podporujeme prostřednictvím přednášek, stáží, on-line výstupů a konzultací. Přehled našich aktivit přináší tento dokument.

Věříme, že navazování spolupráce se středními školami vede k vytvoření vazeb ústavu s talentovanými studenty a podporuje jejich zájem o vědu a vědeckou práci.

Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.

Jilská 1

110 00 Praha 1

e-mail: chundelova@flu.cas.cz

tel.: +420 221 183 201

<https://www.flu.cas.cz/cz/pro-skoly-a-verejnost/pro-skoly>

POZVĚTE SI VĚDCE DO VÝUKY – NABÍDKA PŘEDNÁŠEK

Středoškolským pedagogům nabízíme podporu rozvoje předmětů *občanská výchova, základy společenských věd, dějepis, humanitní studia* apod. formou **přednášek vědeckých pracovníků** Filosofického ústavu AV ČR. Vědeckého pracovníka FLÚ lze **pozvat do školy** za účelem přednášky, vybraná témata pak lze nabídnout i v podobě **on-line přednášky**.

- Délku konkrétní přednášky je možné domluvit na 45, 60 či 90 minut.
- V případě zájmu je možné připravit další přednášková témata tzv. „na míru“.
- Vybraná témata lze nabídnout také jako přednáškové minisérie.
- Termín a formu přednášky lze domluvit vždy individuálně.
- Pro realizaci přednášky můžeme doporučit přednáškové prostory našeho ústavu.
- Přednášky jsou pro střední školy zajišťovány **zdarma**.

FILOSOFIE, ETIKA		
téma	anotace	přednášející
Právo na nenávisť? Hate speech a svoboda slova v perspektivách současné analytické filosofie <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Nenávistný projev vůči určité skupině obyvatel je dnes kvůli rozmachu sociálních sítí diskutovaným problémem. Lze hate speech omezovat, a přitom zachovat ideál svobody slova? Je třeba opět na svobodě slova, pokud slouží jako krycí štít pro nenávistné projevy? Přednáška na příkladech ukáže, co je ve filosofii považováno za hate speech a zaměří se na různé přístupy k otázce, jak lze hájit svobodu slova jako jednu z klíčových hodnot, a přitom hate speech legitimně kritizovat a omezovat.	Mgr. Tomáš Koblížek, Ph.D. (Oddělení analytické filosofie)
Zakázané umění. Otázka cenzury z hlediska současné filosofie a estetiky <i>(i jako on-line přednáška)</i>	V roce 2022 se nakladatelství Argo rozhodlo dále nepublikovat české překlady románů Sergeje Lukjaněnka z důvodu autorovy podpory ruské invaze na Ukrajině. Tento případ poukazuje na nové téma v debatách o cenzuře. Zatímco dosud byly cenzurní zásahy motivované především problematickým obsahem díla (např. rasistickými názory autorů vyjadřované v díle), nyní se debata o cenzuře dotýká i případů, kdy je šíření díla omezováno kvůli kontextu jeho vzniku (např. malba Dany Schutz <i>Open Casket</i> byla kritizována za to, že se nevhodně inspiruje fotografií černošské oběti lynčování). Přednáška se zaměří na cenzuru založenou jak na obsahu tak i na kontextu vzniku díla. Vedle zahraničních kauz se bude věnovat i	Mgr. Tomáš Koblížek, Ph.D. (Oddělení analytické filosofie)

	<p>debatám v ČR (příkladem budiž debata o písni Marka Ztraceného <i>Stává se to i v lepších rodinách</i>, která se zdá relativizovat závažnost aktu znásilnění, nebo album Xaviera Baumaxy <i>f!asco</i>, v souvislosti s nímž se hovořilo o homofobii). Přednáška položí i otázky: Je vyjadřování například nenávislných názorů v umění přípustnější než třeba v politické debatě? Je problematický kontext vzniku díla legitimním důvodem pro cenzurování díla samotného? Jaká rizika se pojí s omezováním a neomezováním šíření některých uměleckých děl? Je umělecká hodnota díla snižována problematickým obsahem, který vyjadřuje?</p>	
<p>Roboti a lidé: pomocníci nebo nepřátelé</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Nástup robotiky v mnoha odvětvích průmyslu a služeb otevírá nové etické otázky. Pokud jsou roboti nasazeni v továrnách, s lidmi příliš neinteragují. To neznamená, že jejich využívání není problematické: možná berou lidem práci, možná je jejich ekologická stopa mnohem výraznější, než si připouštíme. Opravdové morální otázky vztahu lidí s autonomními stroji se začnou otevírat, až roboti vyjdou ve větších počtech mezi lidi a začnou se uplatňovat se službách. Je celkem jedno, zda to budou vojenští roboti s úkolem zajišťovat bezpečí, či možná přímo likvidovat nepřátelské útočníky, nebo naopak ošetřovatelnější roboti v sociálních službách a zdravotnictví. V přednášce ukážeme, jaké druhy problémů se mohou v interakcích člověka s roboty vyskytnout a jak o nasazení robotů ve službách uvažovat, abychom neupadli do přílišné skepse o „nelidských stvůrách“, které zničí lidstvo, ani do neopatrného technooptimismu.</p>	<p>Mgr. Juraj Hvorecký, Ph.D. (Oddělení aplikované filosofie a etiky)</p>
<p>Co si filosof myslí o velkých jazykových modelech a proč by to mělo zajímat i další lidi</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Velké jazykové modely (LLM) v posledním roce vyvolaly značný zájem z mnoha stran: novináři a datoví analytici se bojí o práci, umělci jsou znepokojeni ohrožením kreativní svobody, učitelé nevědí, jak hodnotit žáky. Pro filosofa jsou LLM také zdrojem pozdvižení: generují nové texty známých filosofů, bourají poznatky o podmínkách jazykových znalostí a vyvolávají existenciální obavy o osud lidství. V přednášce zhodnotíme, nakolik jsou tyto strachy opodstatněné. Bude nás zejména</p>	<p>Mgr. Juraj Hvorecký, Ph.D. (Oddělení aplikované filosofie a etiky)</p>

	zajímat, zda jazykové modely jako ChatGPT nebo BingAI nějak mění pohled na filosofické otázky, které jsou tady s námi mnoho let.	
AI a životní prostředí <i>(i jako on-line přednáška)</i>	AI bezpochyby přináší do našich životů obrovskou změnu. Mění se kreativní průmysl, povaha práce, vzdělávání nebo způsob vyhledávání informací. Jenže tenhle vývoj má svoji cenu: generativní AI je výpočtově, a tedy i energeticky mimořádně náročné. Představíme problémy, které jsou s ekologickou stránkou AI spjaty a etické dilema, které s nasazením této technologie přímo souvisí: přispěje aktivně k ochraně klimatu a záchraně planety, nebo naopak situaci ještě zhorší?	Mgr. Juraj Hvorecký, Ph.D. (Oddělení aplikované filosofie a etiky)
Jazykové modely a jazykové porozumění <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška se věnuje různým postojům při hledání odpovědi na otázku, zda a za jakých podmínek můžeme připustit, že stroj (zejména pak současné velké jazykové modely) mohou rozumět jazykovým výpovědím a textům, případně smysluplné výpovědi a texty také produkovat. V čem se jazykové modely vyrovnají člověku? A v čem selhávají? A co tato zjištění mohou říct o lidských jazykových schopnostech či dokonce o našem chápání/poznání mechanismů jazyka a jazykových výpovědi a textů?	Mgr. Vít Gvoždiak, Ph.D. (Oddělení analytické filosofie)
Skeptik, ale metodický: René Descartes <i>(i jako on-line přednáška)</i>	René Descartes je klasickým příkladem sepětí filosofie s vědou. Asi nejnámější je jeho práce v matematice, ale je pokládán také za zakladatele novověké filosofie s jejím vyústěním do idealismu. Přednáška představí, jak Descartes chápal své objevy ve vědě jako výsledky použití obecné metody pro řešení problémů. Základním uplatněním této metody přitom byla filosofie postavená na radikální skepsi.	Mgr. Petr Glombíček, Ph.D. (Oddělení pro studium novověké racionality)
Obrátil Berkeley život v sen? <i>(i jako on-line přednáška)</i>	George Berkeley bývá často prezentován jako otec solipsismu. Přitom byl sociálně aktivní nejen ve školství, charitativně nebo politicky, ale také šlo o pronikavého matematika, optika a ekonoma. Jeho filosofie ve skutečnosti představuje ucelený projekt, který spojuje praktickou motivaci s originálním nápadem.	Mgr. Petr Glombíček, Ph.D. (Oddělení pro studium novověké racionality)

<p>O nekonečnu</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Nekonečno je jedním z nejpodivnějších pojmů, který od nepaměti fascinoval filozofy a teology. Matematicové se ho vždy obávali jako možného zdroje paradoxů a protimluvů a systematická teorie nekonečna vznikla až v 19. století. Přednáška přístupnou formou nastíní základní principy, na nichž je tato teorie založena.</p>	<p>Mgr. Vít Punčochář, Ph.D. (Oddělení logiky)</p>
<p>Zásady filosofické lukostřelby</p>	<p>Myslet <i>za sebe</i>, tedy „autenticky“, neznamená myslet <i>sám</i>, ale tak, že se k určitému tématu pouze nehlásíme (např. když se pokoušíme objasnit smysl knihy prostým přeřikáním děje), tedy neimitujeme jej, ale inscenujeme znovu a znovu, příhodnou artikulací vůči druhým a tím i sobě. Myšlení za sebe je tedy myšlení <i>proti sobě</i>, v napětí, které jsme s to vyvolat a takto zamířit mimo sebe, k nějaké věci. V přednášce se tuto abstraktní tezi pokusím vysvětlit, tedy patřičným způsobem „napnout“, a to na pozadí filosofie Petra Rezka a tím, co bych rád identifikoval jako jeho techniky věcnosti, jimiž se takové napnutí zjednává. Ke slovu přijdou také aplikace těchto technik, např. při analýze kýchče (včetně Rezkovy kritiky disentu a zejména „života v pravdě“), problému plagiátorství (a obecně citování, jemuž chybí požadované napětí), či otázek tělesného porozumění v hudbě.</p>	<p>prof. PhDr. Vojtěch Kolman, Ph.D. (Oddělení logiky)</p>
<p>Semináře k politické filosofii</p>	<p>Série seminárních setkání, koncipovaných jako diskuse nad danými otázkami, seznámí studenty s hlavními pojmy politické filosofie. Každé setkání doplní texty vybraných politických filozofů, které poslouží jako úvod do tématu. Průvodci nám tak budou klasičtí učenci (Platón, Aristotelés, Cicero, N. Machiavelli, T. Hobbes, J. Locke, Montesquieu, J.-J. Rousseau, B. Constant, A. de Tocqueville) i moderní političtí myslitelé (H. Arendtová, J. Rawls, R. Dworkin, M. Sandel, R. Nozick).</p> <p>1) Politická filosofie: spravedlnost, svoboda, rovnost</p> <p>První okruh otázek se bude zabývat pojmy spravedlnosti, svobody a rovnosti. Můžeme být svobodní i bez zákonů? Je pro svobodu nutná rovnost? Pokud ano, jaký typ rovnosti? Existuje spravedlnost</p>	<p>PhDr. Hana Fořtová, Ph.D. (Oddělení pro studium novověké racionality)</p>

	<p>i před ustavením zákonů? Jaký typ rovnosti požaduje liberální demokratický stát?</p> <p>2) Politická filosofie: proč jsme poslušni státní moci?</p> <p>Druhým okruhem bude otázka politického závazku: na čem zakládá moderní stát svoji legitimitu? Proč posloucháme politickou moc? Je násilí nezbytnou součástí politiky? Jak definujeme moderní stát? Jaký je rozdíl mezi autoritou, mocí a silou?</p> <p>3) Politická filosofie: je nezbytná donucující moc, aby něco bylo skutečně „mé“?</p> <p>Třetí okruh otázek se bude týkat vlastnictví. Jak dochází ke zrodu soukromého vlastnictví? Je možné mluvit o vlastnictví ještě před ustavením společnosti? Stojí v základu vlastnictví práce? Je možné ospravedlnit v soudobé společnosti existující nerovnosti v majetku?</p>	
Co je osvícenství?	Z osvícenství pocházejí ideje svobody, rovnosti, tolerance, jakož i koncept lidských práv. Přednáška nabízí v dnešní době zvláště aktuální zamyšlení nad dvojnásobným charakterem osvícenského projektu.	Mgr. Petr Kouba, Ph.D. (Oddělení současné kontinentální filosofie)
Osvícenský emancipační projekt a otázka genderové rovnosti	Kulturní a politický charakter euroamerické civilizace byl zásadním způsobem ovlivněn osvícenstvím, ze kterého pocházejí ideje svobody, rovnosti, tolerance i koncept lidských práv. Charakteristickým rysem osvícenského emancipačního projektu je schopnost postupného odkrývání a nápravy deficitů v oblasti lidské svobody a rovnosti. Jedním z nich je oblast genderové rovnosti. Přednáška odpoví na otázky vztahu mezi osvícenstvím, zavedením volebního práva žen a genderovou rovností.	Mgr. Petr Kouba, Ph.D. (Oddělení současné kontinentální filosofie)
Stoická etika: blízká a vzdálená <i>(pouze jako on-line přednáška)</i>	Na stoiky a stoickou etiku se v dnešní době odvolává čím dál více lidí. Výklad přiblíží, nakolik dnes můžeme stoické etice skutečně rozumět a z ní se učit – zejména ve chvílích společenských i osobních krizí – a nakolik nám naopak některá její tvrzení zůstávají skryta a vzdálena. Osvětlíme si základní pilíře nauky – koncept vztahu k přirozenosti, pojem ctnosti a svobody.	Mgr. Vladimír Mikeš, Ph.D. (Oddělení pro studium antického a středověkého myšlení)

<p>Přímá a zastupitelská demokracie</p> <p><i>(on-line seminář)</i></p>	<p>V rámci dvou seminárních setkání (na dvě vyučovací hodiny) si ukážeme, jak lze přistoupit ke srovnání dvou základních forem demokracie: zastupitelské demokracie a referenda jako projevu demokracie přímé. Přiblížíme si, jak se o obou formách demokracie mluví v sociálních vědách, v právu a ve filosofii. Formou semináře (zahrnujícího i krátká cvičení) se pokusíme zorientovat v nejasném terénu mezi přísliby přímé demokracie a obavami, které vyvolává. Cílem je také poukázat na některá zjednodušení, s nimiž se ve veřejné debatě o přímé demokracii běžně setkáváme.</p>	<p>Mgr. Vladimír Mikeš, Ph.D. (Oddělení pro studium antického a středověkého myšlení)</p>
--	--	--

SOCIÁLNÍ VĚDY		
<i>téma</i>	<i>anotace</i>	<i>přednášející</i>
<p>Elity, oligarchie a demokracie</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Současná politika prochází hlubokou a krizovou proměnou, o níž se hovoří jako o problému populismu, plebiscitarismu, době postfaktické či o rozpadu liberálního řádu. Přednáška se zaměřuje na projevy krize demokratického uspořádání ve světle sociálních nerovností a hierarchie, a odpovídá na otázky: Jaké jsou hlavní projevy současné krize demokracie? V čem a proč jsou tyto tendence nebezpečné pro společnost? Jakou roli hrají v této dynamice různé typy elit (kulturní, politické či ekonomické)?</p>	<p>PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D. (Oddělení politické filosofie a výzkumu globalizace)</p>
<p>Politické reformy roku 1968</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Československé reformní snahy z roku 1968 se týkaly ekonomického, sociálního a politického života. Tzv. Mlynářův politologicko-sociologický tým se otázkám, jak demokratizovat a pluralizovat sféru politického a veřejného života tak, aby občané měli výraznější vliv na rozhodování a celkový chod státu, věnoval několik let. Přednáška představí intelektuální pozadí úprav politického režimu ČSSR a shrne klíčová východiska a závěry přípravy této nerealizované reformy politického systému.</p>	<p>PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D. (Oddělení politické filosofie a výzkumu globalizace)</p>
<p>Majetek a moc v Česku: politický a sociální vývoj po roce 1989</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Sametová revoluce z roku 1989 bývá interpretována jako počátek návratu svobody, demokracie a kapitalismu do Česka. Byl obnoven systém politické moci, kde se základem staly svobodné volby. Práva a svobody nabyly podoby, jakou mívají ve standardních demokratických zemích</p>	<p>PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D. (Oddělení politické filosofie a výzkumu globalizace)</p>

	s právním státem. Jednalo se tedy o pozitivní sociální změnu. Ovšem vedle této interpretace lze o tomto období vyprávět i jiný příběh, protože u návratu ke kapitalistickému hospodářství se po čase začalo ukazovat, že ne vše se vyvíjí tak, jak si obyvatelé Česka asi přáli. Problematická privatizace, převody majetku a vznik nových vrstev vedly k tomu, že se nižším vrstvám společnosti přestala po jistém čase zlepšovat jejich životní situace. Společnost se začala ekonomicky a sociálně rozdělovat. Přednáška se věnuje detailní analýze této druhé strany polistopadového vývoje, kterou zkoumá zejména prostřednictvím rozborů vycházejících z konceptuálního okolí pojmu „elita“ a „oligarchie“.	
Co dělá sociální vědec? <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Zájemci o studium sociálních věd mají často jen velmi nezřetelnou představu o tom, co vlastně sociální vědec dělá, když bádá. Přednáška představí klíčové aktivity sociálního vědce a vymezí to, čím je výzkum v sociálních vědách specifický. Zvláštní důraz bude kladen na rozdíly mezi výzkumnou praxí v sociálních, přírodních a humanitních vědách. V nejširším smyslu přednáška odpoví na otázku, jaký smysl má zabývat se vědami o společnosti, lidském jednání a institucích.	Mgr. Jan Balon, Ph.D. (Kabinet pro studium vědy, techniky a společnosti)
Co drží českou společnost pohromadě? <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška se zaměří na vývoj české společnosti od roku 1989 optikou současných společenskovedních úvah o globalizaci, rizikové společnosti, hodnotových orientacích nebo sociálním řádu. Původní ideje "transformace" společnosti z devadesátých let minulého století jsou konfrontovány s realitou současného vývoje prostřednictvím klíčových konceptů teorií společnosti (solidarita, konsensus, normativní řád apod.).	Mgr. Jan Balon, Ph.D. (Kabinet pro studium vědy, techniky a společnosti)

HISTORIE

<i>téma</i>	<i>anotace</i>	<i>přednášející</i>
Mudrc na trůně, zbožný muž nebo pragmatik? Karel IV. ve středověku a dnes <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Je dnešní obraz Karla IV. založen na středověkých pramenech a kolik toho o něm víme? Který pojem ho charakterizuje nejvýstižněji a nakolik ovlivňuje jejich dílo dnešní obraz středověkého vládce? Přednáška nabídne popis doby a vlády Karla IV. v kontextu kulturního rozkvětu lucemburské doby.	Mgr. Václav Žůrek, Ph.D. (Centrum mediévistických studií)

<p>Náboženský radikalismus ve středověku</p>	<p>Přednáška se zaměří na hlavní rysy, podhoubí a projevy náboženského (především husitského) radikalismu ve středověku. Na základě pramenných výpovědí se zamyslíme nad tím, v jakých prostředích radikalismus vznikal, jak se projevoval, nad jeho vztahem k oficiální doktríně církve a nad prostředky, jakými byly hlavní myšlenky komunikovány.</p>	<p>Mgr. Pavlína Cermanová, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>Alexandr Veliký ve středověkých Čechách <i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Ve středověku patřil příběh Alexandra Velikého k těm z neznámějších a pronikl i k českým čtenářům. Jak zde byla vyprávěna a čtena jeho dobrodružství? Vystupoval v nich spíše jako hrdina a dobyvatel, nebo nadutec a symbol pomíjivosti světského panování?</p>	<p>Mgr. Pavlína Cermanová, Ph.D. Mgr. Václav Žůrek, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>Středověk v nás</p>	<p>Lidé počátku 21. století žijí ve zdánlivě moderním světě. Na srovnání středověkého a současného vnímání času, prostoru, prožívání dětství, stáří a manželství, vztahu k penězům či migrantům bude ukázáno, jak mnoho mají lidé současnosti společného s lidmi středověku, jak se v mnoha ohledech jen zdánlivě změnily každodenní mody lidského chování a myšlení.</p>	<p>doc. Mgr. Martin Nodl, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>Rok 1989: Od plánu k trhu <i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Rok 1989 je v českých dějinách nejen milníkem změn politických, ale také ekonomických. Země se během několika málo let transformovala z centrálně plánované ekonomiky na otevřenou tržní společnost, což ovlivnilo běžný život lidí i charakter mnoha regionů. Přednáška vás provede obdobím, kdy ekonomický systém řízený státem nahradily tržní principy, probíhala privatizace, ekonomika byla vystavena tlaku globální konkurence, ale také divokým a dosti živelným poměrům devadesátých let u nás.</p>	<p>PhDr. Ondřej Ševeček, Ph.D. (Oddělení pro studium moderní české filosofie)</p>
<p>Město jako odolná společnost</p>	<p>Přednáška se věnuje způsobům, jakými městská společnost v dlouhodobé dějinné perspektivě reagovala na krize a katastrofy (požáry, povodně, epidemie, ekonomické krize), jak se s nimi vyrovnávala, jak je překonávala a jak je využívala k novému rozvoji.</p>	<p>doc. Mgr. Martin Nodl, Ph.D. (Centrum medievistických studií)</p>
<p>komentovaná prohlídka Archivu Jana Patočky</p>	<p>Během návštěvy uvidíte rukopisy, obrazový materiál a další dokumenty spojené se životem profesora Jana Patočky a jeho filosofickým usilováním.</p>	<p>pracovníci Archivu Jana Patočky (Husova 4, Praha 1)</p>

ANTIKA, STŘEDOVĚK A DNEŠEK

<i>téma</i>	<i>anotace</i>	<i>přednášející</i>
Faidra: od antiky k postmoderně <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška analyzuje proměny mýtu o Faidře a Hippolytovi v dramatu od antiky až k Sarah Kane.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Oidipús na schodech <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška představí proměny inscenování Oidipa v českém divadle, aneb co musí režisér vyřešit, chce-li na jeviště uvést řecké drama.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Řečtí thespidové v 5. století před Kristem <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška uvádí posluchače do problematiky řeckého divadelního provozu v klasické době, s důrazem na proměnu pozice herce v divadelním artefaktu.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Opsis akolastos: křesťané a pohané na přelomu epoch <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Přednáška postihuje proměnu vztahu k divadlu na sklonku antiky, tedy ve společnosti dvou kultur: pohanské a křesťanské antiky.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Soucit, bázeň a smích v českých divadlech	Diskuse se studenty o aktuálně zhlédnutém představení některé z antických tragédií a komedií na českých divadelních scénách. Studenti budou provedeni interpretací vybraného jevištního díla a dozví se mnohé o obecnější problematice, jakou pro moderní divadlo znamená inscenování i více než dva tisíce let starých dramát.	Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Lid, demokracie a komedie ve starém Řecku <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Demokracie, tedy vláda lidu, vznikala v Athénách v průběhu 5. století př.n.l. Ale kdo tehdy vlastně byl "lid"? Jak velkou moc opravdu měl - a jak velkou měl mít? Svérázné odpovědi nalezneme v komediích, které v letech 425-405 sepsal Aristofanés. Co mají společného občané s ovceři a ptáky a co politici s velrybami a měďáky? Srovnání se současnou debatou o krizi demokracie nám pak ukáže, co vše se na demokracii za pár tisíc let změnilo – a co vůbec ne.	Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Thúkýdidés v americké kulturní válce <i>(i jako on-line přednáška)</i>	V soudobých USA sledujeme vyhrocené názorové střety konzervativců a liberálů. Jak se do nich dostal historik z 5. století př. n. l.? A jak s ním obě strany nakládají?	Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)
Propaganda u Caesara <i>(i jako on-line přednáška)</i>	Caesar je dodnes považován za jednoho z nejlepších vojevůdců všech dob. Ale skoro vše, co víme o jeho podmanění Galie, vychází z jeho vlastního podání. Není Caesarova sláva spíš výsledkem jeho umění sebe prezentace než jeho kvalit coby stratéga? Zjistíme, proč o sobě Caesar mluví ve třetí osobě a položíme si otázku, zda Caesar skutečně dobyl celou Galii (samozřejmě až na vesnici Asterixe a Obelixe).	Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)

<p>Jak si stalinisté přisvojili Jana Husa</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Kněze Jana Husa dala církev upálit především proto, že dával přednost individuálnímu svědomí před posloucháním autorit. Na první pohled by se zdálo, že se takováto osobnost vůbec nehodí k tomu, aby ji totalitní stát hlásící se k vědeckému ateismu prohlásil za vzor, ale ve stalinistickém Československu k tomu došlo. Zaměříme se na otázku, jaký názor měl Hus na význam institucionální církve a její majetek a jak byly jeho postoje upraveny ve Vávrově filmu "Jan Hus" (1955), aby byly v souladu s marxistickým pojetím husitství.</p>	<p>Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)</p>
<p>Stručný úvod do středověké latiny</p> <p><i>(i jako on-line přednáška)</i></p>	<p>Po obecném úvodu o vývoji jazyků si na příkladu jedné věty ilustrujeme změny, které latina během staletí středověku prošla. Poté se podíváme, v jakých situacích se středověká latina používala a jaké stopy na ní zanechaly jiné jazyky včetně češtiny. Nakonec si položíme otázku, co zapříčinilo zánik středověké latiny.</p>	<p>Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)</p>
<p>V případě zájmu je možno domluvit přednášky, které se vztahují k antickému dramatu a jeho divadelnímu provozu, ale také k jejich pozdější recepci: tzn. k tomu, jak se antické drama promítlo do pozdější dramatiky, event. jak se na moderním jevišti antika evokuje (vizuálně či jinak). Připravit lze rovněž problematiku křesťanského vztahu k divadlu.</p>		<p>Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D. (Kabinet pro klasická studia)</p>

VZDĚLÁVACÍ LEKCE PRO PEDAGOGY

(spolupráce s Asociací učitelů občanské výchovy a společenských věd – Občankáři)

Filosofický ústav AV ČR spolupracuje s Asociací učitelů občanské výchovy a společenských věd na přípravě **vzdělávacích balíčků** v podobě audiovizuálních lekcí s metodickými listy **pro učitele občanské výchovy a společenských věd**. Cílem přípravy balíčků je usnadnit pedagogům OV a ZSV zařazování témat, která napomohou kultivaci veřejné debaty, rozvoji kritického myšlení, mediální gramotnosti a demokratické kultury u studentů středních škol. Metodické listy, připravené zkušenými metodiky na podkladě přednášek odborníků FLÚ AV ČR, jsou vhodným nástrojem, jak podpořit učitele v jejich snaze komunikovat se studenty aktuální témata a přispívat tak k rozvoji společenské odolnosti.

Zpracovaná témata:

Elity, oligarchie a demokracie	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-transformace-demokracie
Právo na nenávisť? Hate speech a svoboda slova v perspektivách současné analytické filosofie	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-livia-ma-rada-slovensko-nacionalismus-hatespeech
Co drží českou společnost pohromadě?	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-co-drzi-ceskou-spolecnost-pohromade
Argumentační fauly pohledem analytické filosofie jazyka	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-argumentacni-fauly-pohledem-soucasne-analyticke-filosofie-jazyka
Přímá a zastupitelská demokracie	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-referendum
Filosofie jazyka a konspirační teorie	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-obchodnici-s-hnevem
Roboti a lidé: pomocníci nebo nepřátelé	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-roboti-uz-jdou
Člověk a technologie: nepřátelství, či symbióza?	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-filosofie-technologie
Politická filosofie: Je nezbytná donucující moc, aby něco bylo skutečné „mé“?	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-spolecenska-smlouva-jako-zaklad-spravedliveho-statu-vlastnictvi
Lze zakazovat umění? Cenzura, svoboda projevu a kontroverzní umění z hlediska současné filosofie umění a estetiky	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-skandal-kontroverzni-umeni-jak-ho-snasime
Majetek a moc v Česku: Politický a sociální vývoj po roce 1989	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-majetek-moc-v-cesku-politicky-socialni-vyvoj-po-roce-1989-lekce-od-tajneho-ucitele
Město jako odolná společnost	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-odolne-mesto

Manželství bylo vždy míněno jenom jako svazek jednoho muže a jedné ženy! Přehlížená dynamika pravidel v rámci veřejné debaty	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-filosof-jazyka-filosof-zivota-jejich-pojeti-normy
Co si filosof myslí o velkých jazykových modelech a proč by to mělo zajímat i další lidi	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-cislo-5-jeste-nezije-aneb-co-si-filosof-mysli-o-velkych-jazykovych-modelech-proc
K počátkům politického divadla	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-pocatky-politickeho-divadla
Patologie moderní společnosti. Člověk a zlo: dědičnost nebo prostředí?	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-patologie-moderni-spolecnosti-clovek-zlo-dedicnost-nebo-prostredi
Politická filosofie: spravedlnost, svoboda, rovnost	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-tema-politicke-svobody-nejen-v-mysleni-novovekych-filosofu
Talent jako téma filosofie umění	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-talent-jako-tema-filosofie-umeni
Kriticky o společenské soudržnosti?	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-co-vlastne-znamenata-spolecenska-soudrznost-spoluprace-s-filosofickym-ustavem-av
Rok 1989: Od plánu k trhu	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-od-planu-k-trhu-tri-kroky-k-pochopeni-transformace-po-roce-1989
Myšlenky o válce a míru v díle J. A. Komenského	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-komensky-o-valce-miru
Jazykové modely a jazykové porozumění	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-mise-jazykovi-detektivove-zkoumaj-i-jazykove-modely-spoluprace-s-filosofickym
Indie jako největší světová demokracie?	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-indie-jako-laborator-demokracie-spoluprace-s-filosofickym-ustavem-av
AI a životní prostředí – etické dilema	https://www.obcankari.cz/edukacni-material-ai-zivotni-prostredi-eticke-dilema-spoluprace-s-filosofickym-ustavem-akademie-ved

Všechny lekce jsou k dispozici:

<https://www.obcankari.cz/vzdelavaci-balicky/spoluprace-s-filosofickym-ustavem-akademie-ved-cr>

DALŠÍ AKCE PRO PEDAGOGY

Filosofický ústav nabízí pro pedagogy **přípravné semináře k debatám *Akademického fóra***. Akademické fórum je platforma umožňující setkávání akademiků a širší veřejnosti. Organizuje diskuze na aktuální občansko-politická témata v regionech, kterých se účastní odborníci různého zaměření a v publiku se často objevují středoškolští studenti. Místem setkání mezi akademiky a posluchači z řad širší veřejnosti se mohou stát přímo střední školy. Každá diskuze je základem pro vznik stručné shrnující **příručky**, kterou lze využít i jako pomůcku při výuce (např. příručka k přímé demokracii: <http://akademicke-forum.flu.cas.cz/texty/>).

Debatám pořádaným *Akademickým fórem* v regionech předchází přípravné semináře vedené on-line či prezenčně při FLÚ. Tato setkání jsou příležitostí k předběžnému vyjasnění tématu a hlavních otázek, které by měly být otevřeny ve veřejné debatě. Seminářů se zpravidla účastní učitelé a vybraní žáci středních škol z místa konání debaty.

Další informace: <http://akademicke-forum.flu.cas.cz>

STŘEDOŠKOLSKÉ VĚDECKÉ STÁŽE *Otevřená věda*

Nadchnout mladé lidi pro vědu, ukázat jim, na čem se ve Filosofickém ústavu AV ČR v současnosti pracuje a motivovat středoškoláky k tomu, aby si ke studiu na vysoké škole vybrali filosofii, historii či sociální vědy – takové jsou hlavní cíle **stáží pro talentované středoškolské studenty**, které Akademie věd ČR pořádá pod hlavičkou projektu [Otevřená věda](#).

Lektory dvanáctiměsíčních stáží (leden–prosinec) jsou vědečtí pracovníci FLÚ, pod jejichž vedením pracují stážisté na zadaném úkolu. Studenti tak mají možnost nejen pobývat na akademickém pracovišti a získat pravidelný kontakt s vědeckou komunitou, ale především se zapojit do vědecké práce a stát se tak „badatelem na zkoušku“. Na zadaném tématu mohou spolupracovat dva až tři stážisté, což odpovídá týmové vědecké realitě, a studenti se tím tak učí vzájemné badatelské komunikaci. Společně také prezentují výsledky své roční stáže před odbornou porotou a publikem v rámci podzimní *Studentské vědecké konference*.

Některé stáže jsou vedeny zahraničními pracovníky FLÚ v angličtině.

Příklady témat realizovaných stáží: *Etické výzvy technologií*, *Understanding Bioethics*, *Elity a oligarchie: politická filozofie a současný svět*, *Jak se dělá neolatinistika*, *Společnost v době Karla IV.*, *Filosofie Jana Patočky a její souvislosti*, *Philosophy of Responsible Eating*.

Bližší informace pro zájemce o stáž z řad středoškolských studentů:

Web: <http://www.otevrenaveda.cz>

Databáze stáží: <https://www.otevrenaveda.cz/cs/staze-pro-studenty/prehled-stazi/>

LETNÍ ŠKOLY

Vědecká oddělení Filosofického ústavu AV ČR pořádají letní školy, kterých se mohou kromě středoškolských pedagogů a studentů vysokých škol zúčastnit také studenti středních škol.

Letní škola klasických studií, kterou pořádá Kabinet pro klasická studia Filosofického ústavu AV ČR již od roku 1992, se koná každý rok tradičně začátkem **července**. V rámci čtyř až pětidenní série nabízí **specializované přednášky** v oblasti recepce antického dědictví z oborů klasické, středověké a humanistické filologie, klasické archeologie, českých a světových dějin, teatrologie, dějin umění, filosofie a dalších spřízněných oborů. Tyto přednášky jsou v dopoledních blocích doplňovány **čtením antických pramenů v latině a řečtině**.

Od roku 1998 je letní škola vždy zaměřena na **konkrétní téma** a nekoná se pouze v Praze (součástí programu bývá exkurze). Na letní škole přednášejí nejen pracovníci Kabinetu pro klasická studia, ale i další renomovaní specialisté z jiných odborných a vědeckých pracovišť (letní škola má akreditaci MŠMT, od roku 2012 je LŠKS nabízena studentům pražské, brněnské a olomoucké univerzity jako volitelný kurz).

Letní školy se mohou kromě **středoškolských pedagogů** a studentů vysokých škol zúčastnit také **studenti středních škol**.

Téma aktuálního ročníku bývá zveřejňováno v dubnu daného roku na webové stránce letní školy: <https://www.ics.cas.cz/pro-verejnost/letni-skola-kks>

Závazná přihláška je ke stažení na webu akce a odesílá se začátkem června na e-mailovou adresu: lsks@ics.cas.cz. Veškeré dotazy lze adresovat na e-mail: lsks@ics.cas.cz.

Letní škola medievistických studií, třídní série přednášek a seminářů, se koná každé **září v Sázavském klášteře** a účastní se jí několik desítek doktorandů všech oborů zabývajících se **středověkem**.

V seminárních blocích se vždy několik přednášejících vyslovuje k určitému problému. Střetávání jejich názorů odráží rozdílné vnímání určitého fenoménu uvnitř jednoho oboru, či naopak pohled různých disciplín na jedno téma. Právě interdisciplinarita je i nejdůležitějším cílem letní školy. Součástí programu bývá obvykle půldenní výlet.

Letní škola medievistických studií je primárně určena pro doktorandy a studenty vysokých škol, ale programu se mohou zúčastnit i zájemci z řad veřejnosti a **středoškolských studentů**.

Program aktuálního ročníku bývá zveřejňován na webové stránce akce:

<http://cms.flu.cas.cz/cz/badatele/letni-skola.html>

Pro registraci slouží záložka „registrace“ (zpravidla do konce července daného roku).

Veškeré dotazy lze adresovat na e-mail: cms@flu.cas.cz.

DALŠÍ NABÍDKY

Široké veřejnosti a studentům jsou k dispozici dvě knihovny: Knihovna Filosofického ústavu a Knihovna Kabinetu pro klasická studia.

Knihovna FLÚ

Knihovna disponuje více než 55 000 svazky české a zahraniční **filosofické literatury** s přesahy do příbuzných humanitních oborů v kvalitním výběru. Jádrem fondu jsou zejména kritická vydání souborných spisů a soudobá filosofická literatura ve většině jejích specializací.

Výpůjční a jiné služby knihovny lze v plném rozsahu využívat na základě provedené **registrace** ve výpůjčním protokolu knihovny.

Většina fondu je přístupná absenčně a lze ho prohledávat v **katalogu knihovny**:

http://aleph.lib.cas.cz/F?func=file&file_name=find-b&local_base=FLU

Adresa: Jilská 1, Praha 1

Bližší informace: <https://knihovna.flu.cas.cz/>

Ve FLÚ se dále nacházejí tři **specializované** badatelské sbírky:

Knihovna komeniologických studií: <http://komeniologie.flu.cas.cz/cz>

Knihovna Centra mediévistických studií: <http://cms.flu.cas.cz/cz/verejnost/knihovna.html>

Knihovna Centra pro teoretická studia: <http://www.cts.cuni.cz/index.php?m=12&lang=cs>

Knihovna Kabinetu pro klasická studia

Knihovna nabízí cca 60 000 svazků z oblasti klasických, biblických a novolatinských studií, filologie, mediévistiky, teologie, dějin umění, kulturní historie apod.

adresa: Na Florenci 3, Praha 1

Bližší informace: <http://www.ics.cas.cz/knihovna>

Popularizační akce Akademie věd

Filosofický ústav se každý rok zapojuje do **popularizačních akcí pořádaných Akademií věd**, které jsou cíleny také na středoškolskou mládež:

Týden Akademie věd ČR: <https://www.tydenavcr.cz/>

Veletrh vědy: <https://www.veletrhvedy.cz/>

KONTAKT

Nabídku aktivit pro střední školy Filosofického ústavu AV ČR naleznete také na webových stránkách:

<https://www.flu.cas.cz/cz/pro-skoly-a-verejnost/pro-skoly>

Podrobnosti o všech aktivitách pro střední školy Vám rádi zodpovíme prostřednictvím těchto kontaktních údajů:

PhDr. Karolína Chundelová

koordinátorka spolupráce se středními školami

Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.

Jilská 1

110 00 Praha 1

e-mail: chundelova@flu.cas.cz, tel.: +420 221 183 201

<https://www.flu.cas.cz/cz/pro-skoly-a-verejnost/pro-skoly>

